

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

**Ijtimoiy-gumanitar
fanlarning dolzarb
muammolari**

9/s (3) 2023

2023

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3)-2023

**АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО-
ГУМАНИТАРНЫХ НАУК**

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

ТОШКЕНТ-2023

БОШ МУҲАРРИР:

Исанова Феруза Тулқиновна

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

07.00.00-ТАРИХ ФАНЛАРИ:

Юлдашев Анвар Эргашевич – тарих фанлари доктори, сиёсий фанлар номзоди, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Мавланов Уктам Махмасабирович – тарих фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Хазраткулов Абдор – тарих фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети.

08.00.00-ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ:

Карлибаева Рая Хожабаевна – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Худойқулов Садирдин Каримович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Азизов Шерзод Ўктамович – иқтисодиёт фанлари доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Божхона институти;

Арабов Нурали Уралович – иқтисодиёт фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Холов Актам Хатамович – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Шадиева Дилдора Хамидовна – иқтисодиёт фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент в.б, Тошкент молия институти;

Шакаров Қулмат Аширович – иқтисодиёт фанлари номзоди, доцент, Тошкент ахборот технологиялари университети

09.00.00-ФАЛСАФА ФАНЛАРИ:

Ҳакимов Назар Ҳакимович – фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Яхшиликков Жўрабой – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат университети;

Ғайбуллаев Отабек Мухаммадиевич – фалсафа фанлари доктори, профессор, Самарқанд давлат чет тиллар институти;

Ҳошимхонов Мўмин – фалсафа фанлари доктори, доцент, Жиззах педагогика институти;

Носирходжаева Гулнора Абдукаҳхаровна – фалсафа фанлари номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Турдиев Бехруз Собирович – фалсафа фанлари бўйича фалсафа доктори (PhD), доцент, Бухоро давлат университети.

10.00.00-ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Ахмедов Ойбек Сапорбаевич – филология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон давлат жаҳон тиллари университети;

Кўчимов Шухрат Норқизилович – филология фанлари доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Салахутдинова Мушарраф Исамутдиновна – филология фанлари номзоди, доцент, Самарқанд давлат университети;

Кучкаров Раҳман Урманович – филология фанлари номзоди, доцент в/б, Тошкент давлат юридик университети;

Юнусов Мансур Абдуллаевич – филология фанлари номзоди, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Саидов Улугбек Арипович – филология фанлари номзоди, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси.

12.00.00-ЮРИДИК ФАНЛАРИ:

Ахмедшаева Мавлюда Ахатовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Мухитдинова Фирюза Абдурашидовна – юридик фанлар доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Эсанова Замира Нормуратовна – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган юрист, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳамроқулов Баҳодир Мамашарифович – юридик фанлар доктори, профессор в.б., Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатия университети;

Зулфиқоров Шерзод Хуррамович – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси Жамоат хавфсизлиги университети;

Хайитов Хушвақт Сапарбаевич – юридик фанлар доктори, профессор, Ўзбекистон Республикаси

Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Асадов Шавкат Ғайбуллаевич – юридик фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат бошқаруви академияси;

Утемуратов Махмут Ажимуратович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Сайдуллаев Шахзод Алиханович – юридик фанлар номзоди, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ҳакимов Комил Бахтиярович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Юсупов Сардорбек Баходирович – юридик фанлар доктори, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Амиров Зафар Актамович – юридик фанлар бўйича фалсафа доктори (PhD), Ўзбекистон Республикаси Судьялар олий кенгаши ҳузуридаги Судьялар олий мактаби;

Жўраев Шерзод Юлдашевич – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Бабаджанов Атабек Давронбекович – юридик фанлар номзоди, доцент, Тошкент давлат юридик университети;

Раҳматов Элёр Жумабоевич – юридик фанлар номзоди, Тошкент давлат юридик университети;

13.00.00-ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ:

Хашимова Дильдархон Уринбоевна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат юридик университети;

Ибрагимова Гулнора Хавазматовна – педагогика фанлари доктори, профессор, Тошкент давлат иқтисодиёт университети;

Закирова Феруза Махмудовна – педагогика фанлари доктори, Тошкент ахборот технологиялари университети ҳузуридаги педагогик кадрларни қайта тайёрлаш ва уларнинг малакасини ошириш тармоқ маркази;

Тайланова Шоҳида Зайниевна – педагогика фанлари доктори, доцент.

19.00.00-ПСИХОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Каримова Васида Маманосировна – психология фанлари доктори, профессор, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Ҳайитов Ойбек Эшбоевич – Жисмоний тарбия ва спорт бўйича мутахассисларни қайта тайёрлаш ва малакасини ошириш институти, психология фанлари доктори, профессор

Умарова Навбахор Шокировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети, Амалий психологияси кафедраси мудири;

Атабаева Наргис Батировна – психология фанлари доктори, доцент, Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети;

Қодиров Обид Сафарович – психология фанлари доктори (PhD), Самарканд вилоят ИИБ Тиббиёт бўлими психологик хизмат бошлиғи.

22.00.00-СОЦИОЛОГИЯ ФАНЛАРИ:

Латипова Нодири Мухтаржановна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири;

Сеитов Азамат Пўлатович – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон миллий университети;

Содиқова Шоҳида Мархабоевна – социология фанлари доктори, профессор, Ўзбекистон халқаро ислом академияси

23.00.00-СИЁСИЙ ФАНЛАР

Назаров Насриддин Атакулович – сиёсий фанлар доктори, фалсафа фанлари доктори, профессор, Тошкент архитектура қурилиш институти;

Бўтаев Усмонжон Хайруллаевич – сиёсий фанлар доктори, доцент, Ўзбекистон миллий университети кафедра мудири.

ОАК Рўйхати

Мазкур журнал Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Олий аттестация комиссияси Раёсатининг 2022 йил 30 ноябрдаги 327/5-сон қарори билан тарих, иқтисодиёт, фалсафа, филология, юридик ва педагогика фанлари бўйича илмий даражалар бўйича диссертациялар асосий натижаларини чоп этиш тавсия этилган илмий нашрлар рўйхати (Рўйхатга) киритилган.

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.
Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамият.

Таҳририят манзили:

Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил: scienceproblems.uz@gmail.com
Телеграм канал: https://t.me/scienceproblems_uz

МУНДАРИЖА

07.00.00 – ТАРИХ ФАНЛАРИ

<i>Шарипов Шоҳруз Фахриддин ўғли</i> ХОРИЖИЙ МАМЛАКАТЛАРДА ХУСУСИЙЛАШТИРИШ СИЁСАТИ ТАРИХИ	9-14
<i>Хо'jamuratov Umarjon Rustamovich</i> O'ZBEKISTONDA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANISH BOSQICHLARI.....	15-22
<i>Raxmanov Zafar Odilovich, Aloxunov Alisher Axmadjonovich</i> FARG'ONA VODIYSI YODGORLIKLARIDA ANIQLANGAN TAMG'ALI SOPOL IDISHLAR.....	23-26
<i>Mirhakimova Feruza Xoldorjon qizi</i> МАНМУДХО'ЖА ВЕНБУДИЙ УЙ МУЗЕҲИ ТАРИХИ	27-31
<i>Жабборова Ойдина Ихтиёржон қизи</i> XX АСРНИНГ 20-30 ЙИЛЛАРИДА МАҲАЛЛИЙ ТАРАҚҚИЙПАРВАРЛАР ТОМОНИДАН ИҚТИДОРЛИ ЁШЛАРНИ ГЕРМАНИЯГА ЎҚИШГА ЮБОРИЛИШНИНГ ТАШКИЛ ҚИЛИНИШИ.....	32-35

08.00.00 – ИҚТИСОДИЁТ ФАНЛАРИ

<i>Эшов Мансур Пулатович, Насырходжаева Дилафруз Сабитхановна</i> ЯШИЛ ИҚТИСОДИЁТ КОНЦЕПЦИЯСИ ВА УНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	36-43
<i>Шадманов Эркин Шеркулович</i> МЕТОДОЛОГИЯ ОЦЕНКИ ВЛИЯНИЯ ДЕТЕРМИНАНТ ПРЯМЫХ ИНОСТРАННЫХ ИНВЕСТИЦИЙ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ	44-52
<i>Асатуллаев Хуршид Сунатуллаевич</i> ДАВЛАТ ФИСКАЛ (БЮДЖЕТ-СОЛИҚ) СИЁСАТИНИНГ ИҚТИСОДИЙ ЎСИШ ВА БАНДЛИККА ТАЪСИРИНИ ТАКОМИЛЛАШТИРИШ.....	53-60
<i>Кулибоев Азамат Шоназарович</i> ДАВЛАТ ТИББИЁТ ТАШКИЛОТЛАРИНИ БЮДЖЕТДАН МОЛИЯЛАШТИРИШ ЖАРАЁНИ ТАҲЛИЛИНИНГ НАЗАРИЙ-УСЛУБИЙ ЖИҲАТЛАРИ.....	61-68
<i>Razzaqova Durdon Adashboy qizi</i> IQTISODIYOTNI RAQAMLASHTIRISH SHAROITIDA BUXGALTERIYA DASTURINING AFZALLIKLARI VA KAMCHILIKLARI.....	69-76
<i>Muminova Elnorahon Abdugarimovna, Uraimjonov Azizbek Raxmonjon o'g'li</i> YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISHDA QAYTA TIKLANUVCHI ENERGIGA MANBALARINING O'RNI	77-86
<i>Эргашев Отамурод Тоштемурович</i> КИЧИК БИЗНЕСНИ МОЛИЯ-КРЕДИТ МЕХАНИЗМЛАРИ ОРҚАЛИ ҚўЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШ Йўналишлари.....	87-93
<i>Matyoqubova Dilfuza Olimboyevna, Qobulov Ozodbek O'ktamboy og'li</i> MINTAQALARDA GLOBAL OZIQ-OVQAT XAVFSIZLIGI VA QISHLOQ XO'JALIGINI RIVOJLANTIRISHDA TADQIQOTNING O'RNI	94-97
<i>Isaqova Zebo Murodovna</i> DAVLAT BOSHQARUVI TIZIMINI RIVOJLANTIRISHDA LOYIHA BOSHQARUVI STANDARTLARI INTEGRATSIYASI.....	98-104
<i>Улашов Алибой Рашид ўғли</i> ҚОЗОҒИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ИҚТИСОДИЁТИНИ РИВОЖЛАНИШИДА МИНТАҚАВИЙ ТАФОВУТЛАРНИНГ ЎРНИ	105-113

<i>Матюсупов Бунёд</i> АҚЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДАН ТУРИЗМ ДЕСТИНАЦИЯЛАРИ ВА ШАҲАРЛАРДА САМАРАЛИ ФОЙДАЛАНИШ	1114-123
<i>Мухитдинова Камола Алишеровна</i> ИҚТИСОДИЁТДА ИНВЕСТИЦИОН ФАОЛИЯТИ ВА УНИ БЕЛГИЛОВЧИ ОМИЛЛАР	124-131
<i>Ҳакимов Ҳакимжон</i> ДАВЛАТ ҚИММАТЛИ ҚОҒОЗЛАРИ БЎЙИЧА ДАРОМАДЛИЛИК ЭГРИ ЧИЗИҒИНИНГ ШАКЛЛАНИШ ХУСУСИЯТЛАРИ	132-141
<i>Achilova Ramziya A'zamovna</i> ISHCHI KUCHI VA UNING BANDLIGI	142-149
<i>Nasriddinova Dildora Shukrullayevna</i> OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQOTLARINI TAKOMILLASHTIRISH VA MODELLARINI YARATISH	150-157
09.00.00 – ФАЛСАФА ФАНЛАРИ	
<i>Хайридинов Аббосхон Анварович</i> YOSHLAR ORASIDA MAFKURAVIY TAHDIDLARNI OLDINI OLIHDA HUQUQ TARTIBOT ORGANLARINING VAZIFALARI	158-162
<i>Jurayev Alisher Tulqinboyevich</i> TA'LIMGA OID DAVLAT SIYOSATINI AMALGA OSHIRISHDA ZAMONAVIY YONDASHUVLARNING IJTIMOY AHAMIYATI	163-170
<i>Бекбаев Рауф Рустамович</i> ТРАДИЦИОНАЛИЗМ В ФИЛОСОФИИ КОНФУЦИАНСТВА.....	171-176
<i>Qayumova Aziza Toshmuradovna</i> IBN XALDUNNING SOSIOLOGIK QARASHLARINI O'RGANISHNING METODOLOGIK JIHATLARI.....	177-183
<i>Shokirov Mubin Rustamovich</i> MILLIY O'ZLIKNI ANGLASHDA TARIXIY TAFAKKUR MADANIYATINING O'RNI VA AHAMIYATI.....	184-188
<i>Нуруллаева Зулхумор Сидаматовна</i> МАҚОМ САНЪАТИ БАДИИЙ-ЭСТЕТИК ХУСУСИЯТЛАРИНИНГ ФАЛСАФИЙ ТАҲЛИЛИ	189-193
<i>Наврўзова Гулчеҳра Нигматовна</i> “ҲУШ ДАР ДАМ” МОҲИЯТИ: МЕТАФИЗИК ТАҲЛИЛ	194-199
<i>O'razov Bobir Baxtiyorovich</i> IJTIMOIY DAVLATNING NAZARIY VA METODOLOGIK ASOSLARI: VUJUDGA KELISH SHARTLARI, BELGILARI VA FUNKSIYALARI	200-204
10.00.00 – ФИЛОЛОГИЯ ФАНЛАРИ	
<i>Xolmatova Malika Ibadullayevna</i> AD'JEKTIVLI IDIOMALAR: QO'LLANILISHI, KELIB CHIQISHI VA MADANIY AHAMIYATI TAHLILI.....	205-209

<i>Olga Filippova</i> CLUSTER IMPLEMENTATION OF FUNCTIONS OF REDUNDANCY MEANS.....	210-222
<i>Эргашева Асаль Эркиновна</i> СПЕЦИФИКА РИТМИЧЕСКОЙ ОРГАНИЗАЦИИ ПРОЗЫ МАРИНЫ ЦВЕТАЕВОЙ	223-226
<i>Xaitova Gulhayo Tovasharovna</i> TILSHUNOSLIKDA “YAQIN – UZOQ” OPPOZITSIYASINING CHOG‘ISHTIRMA TADQIQI MASALASI (ingliz va o‘zbek tillari misolida)	227-231
<i>Rustamova Dilrabo</i> ATAMALAR LUG‘ATIDA LUG‘AT MAQOLASINING TUZILISHI.....	232-241
<i>Кдырбаева Бахытгуль Кеунимжаевна</i> ПАРНЫЕ СЛОВА В КАРАКАЛПАКСКОМ ЯЗЫКЕ: ОБЗОР ОСНОВНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ.....	242-248
<i>Fayziyeva Aziza Anvarovna, Sadirova Sitara Sobirovna</i> TARJIMA MUAMMOLARINI YECHISH STRATEGIYALARI	249-253
<i>Alaudinova Dilnoza Rustam qizi</i> FRAZEOLOGIK (TURG‘UN) BIRIKMALAR VA ULARNI TARJIMA QILISH USULLARI	254-260
<i>Erdonova Muxlisa Hoshim qizi</i> ORNITONIM KOMPONENTLI MAQOLLARNING LINGVISTIK TADQIQI.....	261-265
12.00.00 – ЮРИДИК ФАНЛАР	
<i>Zaripov Mirzali Miraliyevich</i> KORRUPTSIYA MUAMMOLARINING SABABLARI VA YECHIMLARI	266-270
13.00.00 – ПЕДАГОГИКА ФАНЛАРИ	
<i>Yuldashev Mengali Ziyaduloyevich</i> BOSHLANG‘ICH SINIF O‘QITUVCHILARIDA MUSTAQIL ISHLASH KOMPITENSIYALARINI RIVOJLANTIRISH.....	271-276
<i>Yarkinay Nurumbekova Anarmatovna</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA MURABBIYLIK KOMPETENSIYASINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK ZARURAT.....	277-284
<i>Sadullayev Dilmurod Baxtiyor o‘g‘li</i> INNOVATSIYA BOSHQARUV ASOSIDA BOSHQARUV XODRLARINI TAYYORLASH SIFATINI OSHIRISH OMILLARI	285-290
<i>Xudayqulova Zarifa Ummatqulovna</i> BO‘LAJAK PEDAGOGLARNI AKSIOLOGIK YONDASHUVLAR ASOSIDA MA‘NAVIY-MA‘RIFIY FAOLIYATGA TAYYORLASH IMKONIYATLARINI TAKOMILLASHTIRISH	291-301
<i>Бекчанова Солиха Давлатназаровна</i> ТИББИЁТ ОЛИЙ ТАЛИМ МУАССАСАЛАРИ ТАЛАБАЛАРИДА ДИВЕРГЕНТ ТАФАККУРНИ РИВИЖОЛАНТИРИШНИНГ ПЕДАГОГИК ИМКONIЯТЛАРИ	302-307
<i>Xasanova Gulsanam Xusanovna</i> MAGISTRATURA TALABALARING TASHKILY-BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK MODEL I	308-314
<i>Allanazarov Qo‘ldosh Olimovich</i> TALABALARNING TANLAGAN KASBIY FAOLIYATI VA IJODIY QOBILIYATLARINI INTERFAOL METODLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH	315-319

<i>Umarov Nurbek Irkinovich</i> KVEST TEXNOLOGIYASINI TA'LIM JARAYONIDA QO'LLASH ASOSLARI	320-324
<i>Буранова Мадина Уктамовна</i> ОСОБЕННОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ТРАДИЦИОННОГО И НЕТРАДИЦИОННОГО ВИДОВ ЧТЕНИЯ В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ	325-330
<i>Зияева Хушнудабону Илхомжон кизи</i> ПУТИ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ТЕХНОЛОГИЙ ФОРМИРОВАНИЯ РЕЧЕВЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ РУССКОГО ЯЗЫКА	331-339
<i>Toshpulatova Dilraboixon Sobirjonovna</i> BIOLOGIYA FANINI O'QITISH JARAYONIDA O'QUVCHILARNING KREATIV QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH	340-346
<i>Madaminova Nargiza Zuxridinovna</i> YOSHLAR MA'NAVIY MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA IJTIMOIY FANLARNING AHAMIYATI	347-351
<i>Shomurzayeva Nasiba Xoshimovna</i> PIYODA YURISH SAYOHATLARNI TALABALAR O'RTASIDA OMMALASHTIRISH	352-356
<i>Xoliyorov Murod Shavkatovich</i> O'QUVCHI YOSHLARDA IJTIMOIY MOTIVLARNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK SHARTLARI.....	357-362
<i>Хамроқулова Дилнавоз</i> БОЛАЛАРДА ТАБИАТГА ДОИР ТАСАВВУР ВА ТУШУНЧАЛАРНИ ШАКЛЛАНИШИ....	363-366
<i>Tursunova Shaxzoda Baxromovna</i> TEXNOLOGIYA TA'LIMI O'QITUVCHILARINING IJODKORLIK QOBILIYATI VA BOSHQARUV MAHORATINI RIVOJLANTIRISHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLAR.....	367-373
<i>Usmonov Abdurashid Norbo'tayevich</i> O'QUVCHILARDA DEVIANT XULQ SHAKLLARINING NAMOYON BO'LISHI VA TAHLILI	374-380
<i>Ўтанов Ўткир</i> ЎЗБЕКИСТОНДА ЎҚИТУВЧИ МАЪНАВИЙ ҚИЁФАСИНИ РИВОЖЛАНТИРИШНИНГ КОНЦЕПТУАЛ АСОСЛАРИ	381-387
<i>Kuchkarov Bahodir Tashmurodovich</i> BO'LAJAK HARBIY OFITSERLARDA UMUMMADANIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHNING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK OMILLARI	388-392

Allanazarov Qo'ldosh Olimovich
Termiz muhandislik-texnologiya instituti assistenti
E-mail: quldosh0616@gmail.com

**TALABALARNING TANLAGAN KASBIY FAOLIYATI VA IJODIY QOBILIYATLARINI
INTERFAOL METODLAR ORQALI RIVOJLANTIRISH**

Annotatsiya. Maqolada talabalariga interfaol metodlar orqali ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish faoliyati yoritib berilgan. Talabalarning ijodiy faoliyatini rivojlantirishda interfaol metodlar va o'yinlardan foydalanish muhokama qilingan.

Kalit so'zlar: ijodiy qobiliyat, interfaol, ta'lim, interfaol ta'lim shakllari, interfaol ta'limning turlari, interfaollik ijodiy faoliyat sifatлари, ta'lim samaradorligi, darsni loyihalash.

Allanazarov Koldosh Olimovich
Assistant of Termiz Institute
of Engineering and Technology

**DEVELOPMENT OF STUDENTS' SELECTED PROFESSIONAL ACTIVITIES AND CREATIVE
SKILLS THROUGH INTERACTIVE METHODS**

Abstract. The article describes the activity of developing students' creative abilities through interactive methods. The use of interactive methods and games in the development of students' creative activity was discussed.

Key words: creative abilities, interactive, educational, interactive forms of learning, types of interactive learning, interactive qualities of creative activity, educational efficiency, lesson design.

Алланазаров Колдош Олимович
Ассистент Термезского инженерно-
технологического института

**АЗВИТИЕ ИЗБРАННОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ТВОРЧЕСКИХ
НАВЫКОВ СТУДЕНТОВ ИНТЕРАКТИВНЫМИ МЕТОДАМИ**

Аннотация. В статье описывается деятельность по развитию творческих способностей учащихся интерактивными методами. Обсуждалось использование интерактивных методов и игр в развитии творческой активности учащихся.

Ключевые слова: творческие способности, интерактивные, образовательные, интерактивные формы обучения, виды интерактивного обучения, интерактивность качества творческой деятельности, образовательная эффективность, конструирование урока.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V3SI9Y2023N46>

Kirish. Buyuk kelajak taraqqiyoti tomon rivojlanib borayotgan mamlakatimizda yosh avlod tarbiyasi birinchi o'rindagi muhim masalalar qatorida bo'lib qolmoqda. Zamonaviy ta'lim olishning o'zi har bir shaxs zimmasiga katta mas'uliyat yuklaydi. Zero, ta'lim-tarbiya jarayoni shaxsni har tomonlama kamol toptirish, yuksak g'oyali, milliy g'ururli, chuqur ma'lumotli,

ma'naviy va jismoniy yetuk qilib yetishtirish maqsadini ko'zda tutadi va o'z harakatlarini shu nuqtainazardan yo'lga qo'yadi.

Metodlar. O'qitish tizimida zamonaviy yondashuv shunga qaratilgan bulishi kerakki, bunda shaxs (o'quvchi)ning xayoti va faoliyati rivojlanishining dinamikasi xususiyatlarini e'tiborga olgan holda turli o'qitish texnologiyalarining o'ziga xosliklari va shaxs, jamiyat hamda davlatning o'quvchilarda ijtimoiy foydali bilimlar, ishonch, xarakterning sifat va belgilari, munosabatlar va axloqiy tajribalarini shakllantirish ehtiyojlari orqali ta'limjarayoniga yangiliklar kiritib borilishini nazarda tutadi. Bugungi kun ta'lim tizimida shu narsa aniq buldiki, shaxsni emas, balki uning rivojlanish jarayonini boshqarish kerak[3]

Bu shuni anglatadiki, pedagogning ishida pedagogik ta'sir orqali amalga oshiriladigan usullar ustuvor bulishi kerak. Istalgan (duch kelgan) metodlarni qo'llashdan, balandparvoz shior va chaqiriqlardan voz kechish, ortiqcha nasixatgo'yliklardan saqlanish kerak. Ularning urniga muloqotning dialogik usuli, xaqiqatni birgalikda izlash, tarbiyalovchi vaziyatlarni yaratish va rang-barang ijodiy faoliyat orqali rivojlanish oldingi qatorga o'tadi Bugungi kunda asosiy metodik innovatsiyalar uqitishning interfaol metodlarini qullash bilan bog'liqdir.

Bu uzaro ta'sirning uziga xos xususiyatlari quyidagilardan iborat.

- Ta'lim sub'ektlarining bir xil fikriy fazoda bulishi:

-Hal etilayotgan masalaning muammoli maydoniga birgalikda kirib borish, ya'ni yagona ijodiy makonga qo'shilish

- Muammo yechimini topishda metod va vositalarni tanlashda hamjihatlik;

- Topshiriqlarni bajarish jarayonida bir vaqtda sodir buladigan uyg'un hissiyotlarni boshdankechirish, yaqin emotsional holatga birgalikda kirishdan iborat.

Interfaol ta'limning moxiyati shundaki, bunda o'quv jarayonida o'quvchilarning deyarli barchasi bilish jarayoniga jalb qilingan bo'lib, ular o'zlari bilgan va o'ylayotgan muammolari buyicha tushunish va refleks hosil qilish imkoniyatlariga ega bo'ladilar.

Bilish, o'quv materialini o'zlashtirish jarayonida o'quvchilarning hamkorlikdagi faoliyati shuni anglatadiki, bunda har bir o'quvchi mazkur jarayonga uzining alohida, uziga xos xissasini qo'shadi, bilimlar, g'oyalar, faoliyat usullarini bir-birlari bilan almashadi.

Bu jarayon xayrixoxlik va o'zaro qo'llab-quvvatlash ruhida sodir bo'lib, nafaqat yangi bilim olishga imkoniyat yaratadi, balki bilish faoliyatini ham rivojlantiradi, uni birgalikda va hamkorlikda ishlashning ancha yuqori darajasiga ko'taradi. Interfaol metodlarning xususiyati, mohiyatan o'ziga xosligi - bu o'zaro ta'sirlashuvchi sub'ektlarning birgalikda yunaltirilgan faolligining eng yuqori darajasi, ishtirokchilarning emotsional va ruxiy birligidir[5]

Xitoy rivoyatlaridan birida: «Menga aytsang - men uni unutama, menga ko'rsatsang - men uni eslab qolaman. o'zim bajarsam - men tushunib yetaman» - deyilgan. Ushbu xikmat zamirida interfaol metodlarning mohiyati uz aksini topgan.

Interfaol metodlar qo'llanilganda o'quvchi qabul qilish jarayonining teng xuquqli ishtirokchisiga aylanadi. uning tajribasi esa o'quv bilish jarayonining asosiy manbai bo'lib xizmat qiladi.

O'qituvchi tayyor bilimlarni bermaydi, balki o'quvchining mustaqil o'rganishga bo'lgan ishtiyokqini uyg'otadi. Mashg'ulotlarni an'anaviy shaklda olib borish bilan

taqqoslanganda interfaol ta'limda o'qituvchi va o'quvchining o'zaro tasiri o'zgaradi(almashadi): pedagogning faolligi o'quvchining faoligiga yo'l beradi, pedagogning

vazifasi esa tashabbus ko'rsatib, ularning faollashishlariga imkoniyat yaratishdan iborat bo'ladi. Bu jarayonda pedagog o'quv materialini o'zidan o'tkazuvchi o'ziga xos filtr vazifasidan voz kechadi, ish jarayonida yordamchi, axborot manbalaridan biri vazifasini bajaradi.

Interfaol metodlar jadal ta'lim berish jarayonida keng qo'llaniladi.

Bu metodlarni o'zlashtirish va qo'llash uchun o'kituvchi guruhlarda o'zaro ta'sir qilishning turli metodlarini bilishi kerak buladi.[7]

Interfaol ta'lim o'zaro tushunish, o'zaro hamkorlikda xarakat kilish, o'zaro bir-birini to'ldirishni ta'minlaydi. Interfaol metodlar xech qachon ma'ruza mashg'ulotlarining o'rnini egallamaydi, lekin ma'ruza materialining yaxshi o'zlashtirilishiga yordam beradi, bunda o'ta muhim narsa fikrning, munosabatning, xulq-atvor ko'nikmalarining shakllanishi xisoblanadi.

Interfaol metodlarning qo'llash jarayonida o'qituvchining roli keskin o'zgaradi u markaziy urinda bo'lmay faqatgina jarayonni tartibga solib turadi va uni umumiy holda tashkil etish bilan shug'ullanadi, zarur bo'lgan topshiriqlarni oldindan tayyorlaydi va guruhlarda muhokama qilish uchun mavzu yoki savollarni shakllantiradi, maslaxatlar beradi, vakti va belgilangan rejaning bajarilishini nazorat qiladi. O'quvchilar o'zlarining yoki boshqa insonlarning ijtimoiy (xayotiy) tajribasiga tayanadilar, bunda ular bir birlari bilan muloqotga kirishishlari, nizolarni bartaraf etishi, qo'yilgan masalani birgalikda yechishi, umumiy til topishishi, bir-birlariga yon berishiga to'g'ri keladi. Psixologlar tomonidan shu narsa aniqlanganki, o'quv muloqotlari sharoitida qabul qilishning aniqlik darajasi, xotiraning ish natijaviyligi oshadi, diqqatning barqarorligi, uni taqsimlash ko'nikmasi; qabul qilishda kuzatuvchanlik, guruhdoshining faoliyatini tahlil kilish qobiliyati va uning maqsad va intilishlarini ko'ra olish kabi shaxsning intellektual va emotsional xususiyatlari jadal rivojlanadi.

Eng avvalo mashg'ulotlarni interfaol shaklda o'tkazish:

- O'quvchilarda qiziqish uyg'otadi;
- Har bir o'quvchining o'quv jarayonidagi faol ishtiroki rag'batlatiriladi;
- Har bir o'quvchining xissiy kechinmalariga e'tibor beriladi;
- O'quv materialining samarali o'zlashtirilishiga yordam beradi;
- O'quvchilarga ko'p qirrali ta'sir kursatadi;
- Teskari aloqani amalga oshiradi (auditoriyaning javob reaksiyasi);
- O'quvchilarda fikr va munosabat o'zgaradi;
- Hayotiy ko'nikmalar shakllanadi;
- Xulq-atvorning o'zgarishiga yordam beradi.

Buning uchun o'kituvchilarning interfaol mashg'ulotlarni o'tkazish bo'yicha treninglarda ishtirok etishlari muhim shart ekanligini qayd etamiz. Ularni urganish uchun esa «Aqliy xujum» yoki munozaralarda va o'yinlarda shaxsan ishtirok etishi kerak bo'ladi.

Quyida keltirilayotgan jadval-piramida o'qituvchilarning dars jarayonida o'qituvchilar tomonidan o'quv materiallarini nechog'lik o'zlashtirganini va ular olga bilim, ko'nikma va malakalarini amalda qo'llay olish darajalarini aniqlashida yordam beradi.

Eslab qolish darajasi		Natijada
O'qilganni 10%	O'qish	Aniqlash, sanash, tavsiflash, tushuntirish
Eshtganni 20%	Eshitish	
Ko'rganini 30%	Rasmga qarash	Namoyish qilish, qo'llash, bajarish
	Video ko'rish	
Ko'rgan va eshtganlarni 50%	Ekspонатga qarash	
	Namoyishni kuzatish	
	Aniq xarakatlarni kuzatish	
Aytgan yoki yozganlarini 70%	Bahs/munozarada ishtirok etish	Tahlil qilish, ishlab chiqarish, yaratish, baholash malakalariga ega bo'ladilar
	Nutq so'zlash	
O'z harakatlari bo'yicha aytgan yozganlarini 90%	Teatrlashtirilgan chiqish	
	Real faoliyatni o'xshatib berish	
	Aniq harakatlarni bajarish	

Interfaol ta'lim shakli yuksak intilish, bilimlarning mustahkamligi, ijodkorlik va fantaziya, muloqotga kirishuvchanlik, faol xayotiy pozitsiyaga ega bo'lish, jamoaviy kayfiyat, aloxida shaxslarning qadriyatlariga xurmat bilan qarash, o'z fikrini ifodalash erkinligi, faoliyatga e'tibor qaratish, o'zaro hurmat va oshkoralik, bir so'z bilan aytganda shaxsning aqliy va jismoniy kamolotida ijobiy o'zgarishlar dinamikasini ta'minlaydi.

Biz yuqoridagi fikr-mulohazalardan kelib chiqib shuni aytishimiz mumkinki, o'quv-bilish jarayonini tashkil etish uchun havola etiladigan texnologiyalar aynan shu tartibda o'tqazilishi shart emas, balki xar qaysi o'qituvchi bu interfol metodlarning umumiy shaklini olgan holda o'zlarining faoliyatlarida to'liq yoki ba'zi birlaridan imkon qadar ijodiy yondoshgan holda foydalanishlari mumkin.

Адабиётлар/Литература/References:

1. O.U.Avlayev, S.N. Jo'rayeva, S.P.Mirzayeva "Ta'lim metodlari" o'quv-uslubiy qo'llanma, "Navro'z" nashriyoti, Toshkent – 2017
2. Karimov N. XX asr adabiyoti manzaralari.T.: "O'zbekiston",2008
3. To'xliyev B.Adabiyot o'qitish metodikasi.T., 2006.
4. Yo'doshev Q. Yoniq so'z. T.: "Yangi asr avlodi", 2006.
5. Teshaboyev, D., & Usmonova, M. (2023). BOSHLANG 'ICH SINF ONA TILI DARSLARIDA "UYUSHIQ BO 'LAKLAR" MAVZUSINI O 'RGATISHDA INTERFAOL METODLAR VA

- MUSTAQIL ISHLARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI. Евразийский журнал технологий и инноваций, 1(5 Part 2), 252-257.
6. Olimovich, A. K. (2023). Renewable Energy Sources and Their Improvement in the Territory of Uzbekistan. AMALIY VA FUNDAMENTAL TADQIQOTLAR JURNALI| JOURNAL OF APPLIED AND FUNDAMENTAL RESEARCH, 2(11), 11-15.
 7. Hayitov, A., & Abdurasulova, F. (2022). Interfaol metodlar asosida boshlang 'ich sinflar darslarini samarali tashkil etish usullari. Science and innovation, 1(B7), 598-604.
 8. Olimovich, A. K., & Tursunpulatovich, S. A. (2021). Analysis of Innovative Approaches to the Drying of Raw Cotton in Solar Dryers. European Journal of Life Safety and Stability (2660-9630), 12, 347-349.
 9. Olimovich, A. Q., & Khudoymurodovich, O. K. (2021). The role and importance of plants in environmental protection. ACADEMICIA: An International Multidisciplinary Research Journal, 11(9), 937-941.
 10. Алланазаров, Қ. О., & Эрданова, З. О. (2022, September). СУВ-КЎНГИЛОЧАР СОҒЛОМЛАШТИРИШ МУАССАСАЛАРИ АРХИТЕКТУРАСИНИНИНГ ШАКЛЛАНИШИДА ОМИЛЛАРНИНГ ТАЪСИРИ. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS" (Vol. 1, No. 2, pp. 186-192).

SCIENCEPROBLEMS.UZ

ИЖТИМОЙ-ГУМАНИТАР ФАНЛАРНИНГ ДОЛЗАРБ МУАММОЛАРИ

№ 5/9 (3) – 2023

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

Ижтимоий-гуманитар фанларнинг долзарб муаммолари электрон журнали 2020 йил 6 август куни 1368-сонли гувоҳнома билан давлат рўйхатига олинган.

Муассис: “SCIENCEPROBLEMS TEAM” масъулияти чекланган жамияти

Таҳририят манзили:

100070. Тошкент шаҳри, Яккасарой тумани, Кичик Бешёғоч кўчаси, 70/10-уй. Электрон манзил:

scienceproblems.uz@gmail.com

Боғланиш учун телефонлар:

(99) 602-09-84 (telegram).